צ: מי שהיה נשוי פרק עשירי כתובות

עין משפט נר מצוה

ג א ב מיי׳ פי״ט מהל׳ אישות הלכה ז טור ע״ע אה״ע סימן קיח סעיף מ:
ד ג מיי׳ שם הלכה ט טוש״ע שם סעיף יג:
ה ד מיי׳ שם הלכה ו טוש״ע שם סעיף ו:

תוספות רי״ד

ומודה ר״נ דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כתבי׳ ה״נ בראוסיף לה. פי׳ אי אוסיף ביה דקלא בשטר ב׳ לתוספת כתבי׳ ולא לבטל את זמן שטר א׳ ותרוייהו מיהו לא גביא מדלא כתב עביתי ואוסיפת לך הך אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא״ל אם תתרצי למחול שיעבודא של א׳ גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הא׳ המועטת. הלכך הי מנייהו דבעי גביא ור׳ אמר ר״נ בטל שני א״ה בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטליה לקמאי אתא למאי כתבי׳: או כתובה וגט ומיתה ת״ר גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה ב׳ כתובות כתובה קודם לגט אינה גובה אלא כתובה א׳ שהמגרש את האשה וההחזירה ע״מ כ״ר החזירה. פי׳ אשה שהרציאה לב״ד גט וכתובה ועדי מיתה והיא תובעת ב׳ כתובות אחת מחמת גירושין ואחת מחמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה נשואים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב׳ כתובות א׳ גובה בגיטה של נשואין הראשונים שכיון שגיטה קיים בידה בודאי לא פרעה שאילו פרעה היה קורע לגיטה ותנן הרציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה וא׳ גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שכיון שכתב לה כתובה אין לומר ע״ד כ״ר החזירה שהרי רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת כתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואי אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מחמת הגירושין והאי דתני שהמגרש את האשה והחזירה וכו׳ ה״ק ואע״פ שהחזירה ומת ובאה לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א״י שכיון שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא׳ ע״מ כ״ר החזירה: קטן שהשיאו אביו וכו׳. אמר ר״ה ל״ש אלא מ״מ אבל תוספת אין לה ור״י אמר אפי׳ תוס׳ ר״ל. פי׳ סבר ר״י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס׳ הכל גובה שע״מ כן קיימה בגדלותו לתת לה כל מה שכתב לה בקטנותו ור״ה סבר שטרא חספא

מסורת הש״ס

מ) [לעיל נה.]. כ) [לקמן לא.]. ג) נ״י כ״י.

הגהות הב״ח

(מ) גמ׳ לגני הסניה אתם מי כעלת תוכ:

תוספות רי״ד (המשך)

נובים כלום: ומתבינן להו מהא מתני׳ דתני ויורשי הא׳ קודמים ליורשי הב׳ והא הכא דדינם על יורשי הבעל הן דהא מת קחני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מיורשי הבעל אינם נובים אלא בשבועה שלא פרעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מנ״י אלא בשבועה ועכשיו שמתו הן קודם שנשבעו האיך נובין יורשיהן ומוקמי׳ לה התם כשנשבעה ומתה דדוקא אם נשבעה קודם שתמות אז נובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא: ודייקו מדקתני הא׳ קודמת לב׳ ולא קתני הא׳ יש לה והב׳ אין לה מכלל דאי קדמה ב׳ ותפסה לא מפקינן מינה ש״מ בח״מ שקדם וגבה מש״נ. לעולם אימא לך מה שגבה ל״ג והאי קודמת לגמרי קתני כדתנן בן קודם לבת: ואי קשיא היכי מסתפק תלמודא במתני׳ אי גבה גבה ואי לא גבה ולא אוכח ממה דתנן בס״פ מי שהיה נשוי ב׳ נשים ומכר שדהו וכתבה הא׳ ללוקח דר״ד א״ל עמך השניה מוציאה מיד הלוקח. והא׳ מיד הב׳ וכו׳. אלמא אע״ג שקדמה ב׳ וגבתה לא עשתה כלום אלא הא׳ מוציאה מידה: תשובה הא אמר לקמן בפירקן דאמר שמואל דהוי פלוגתא דתנאי ל) וכן מה שגבה גבה מ״ה דיקא הא מתני׳ היכי ס״ל ומה דאמר בר״פ ב דערכין כ) וב״ח מאוחר וכו׳. ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מ״ש ל״ג והכי אוקמי׳ ר״ח ז״ל דלא מיירי האי דערכין אלא במטלטלי. אראב״א דיה בידו ה׳ סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע״ע ונתן ד׳ לב׳ וא׳ לא׳ יוציא מידי שניהן מ״ט ב״ח מאוחר שקדם וגבה מש״נ בעיונא דיהיב לא׳ תו לית ליה נתן ד׳ לא׳ וא׳ לב׳ ידי ב׳ יצא ידי א׳ ל״י מ״ט דכלהו משועבדות לא׳: נשא את הא׳ ומתה וירשה בעלה ויש לבנים שלו תנאי דבנ״ר כדתנן לעיל בנ״ד דיהודין כו׳ נשא את הב׳ ומת הוא ובאין הב׳ ויורשיה ליטול כתובתה ובני הא׳ באין ליטול כתובת אמן כתנאי בנ״ד הב׳ ויורשיה קודמים וכו׳. פי׳ שתחלה נפרעת הב׳ שהיא בכ״ח וכן יורשיה ואח״כ יטלו בני הא׳ כתובת אמן שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא יתהון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח״כ

מי שהיה נשוי פרק עשירי כתובות

גמ׳ נמי. ריש״ל ליטנא דלכתחילה קודמת ולא תנא אם קדמה ותפסה אין מוציאין: **שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן.** לרא״שונים כתובת בנין דכרין ולא אמרינן כי תקון בנין דכרין היכא דמתו שניהן בחייו וכתובת האחת מרובה משל חברתה אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו כשוה דהשתא אתו תרוייהו בתוכת בנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אתו אלא אחת ואחת מכותו ירושת האב כמו ירושת אמן ולא מאכיהם כאה להם ובני הא׳ באין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא יתהון תנן לא שקלי דלמא אתו לאינצויי ולומר לא תטלו בירושת אביכם יותר ממנו הא לא אמרינן: **כתובה נעשית מוסר לחברתה.** דאע״ג דלא תקון כתובת בנין דכרין אא״כ יש מותר על שתי הכתובות דיר דלא מיעקרא נחלה דאוריתא כדתנן בפרקין[2] ופרשינן טעמא כפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף נב:) הני מילי כי מתו שניהן בחייו דתרוייהו אתו בתוכת בנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת במותו שהשניה נגבית בתוכת מוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דאוריתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשין וכשילא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מנה לפרוע מוכת אביהן והיא היא ירושתן לפיכך כתובה זו נעשית כמותר לירושה וגוזין בני הראשונה כתובת בנין דכרין: [3]**ולא ערבי ממשעבדי.** דלא תימא יתנו תנן ובעל חוב הוו ושעבודם קודם ויטרפו מבני השניה שהן בעלי חובות מאומרין אלא יורשין הן וילמון תנן ולא גבו ממשעבדי]: **ומאי קודמין.** דמשמע הא לי איכא מידי למשקל בתרייהו שקלו: **קודמין לנחלה.** לא שיטלו הראשונים אחריהם כתוכת אמן אלא יטלו אחריהם חלקם כמותר כדרך חולקי ירושה: **יורשי הראשונה לפה לי.** דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן כאין לירש ואמאי קתני מיפא ליורשי הראשונה: הכי גרסי׳ **מיידי דאגא שניה ויורשיה אגא נמי ליורשי הראשונה.** מיידי דקרי להו לבני שניה יורשי הא׳ דאיתהו מינה קא ירתי קרינהו לבני ראשונה נמי על שם יורשיה ולאו משום דמדידה קא ירתי אלא שמא בעלמא קאמר לבני הראשונה: **והכא כדאיכא מותר דינר.** קאמר אי אמר קודמין ליורשי הראשונה קודמין לכתובת בנין דכרין הוא איכא לאוקומה בדאיכא מותר דינר ואע״ג דלא תני אם יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן [לא.] היה שם מותר דינר כו׳ ותרתי זימני לא איצטריך למתני׳: **תנאי היא.** אי שקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין אי לא: **אמר כני בעלא חוב אמס עלו לכתובת אמכס ולאו.** ע״כ כדאיכא מותר דינר קמיירי מדקתני ולאו ואי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי ולאו דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין שארא מיהא פלגי אלא כדאיכא והכי קאמרי להו אמס בני בעלא חוב אמס וכתובת אמכס הוא״ל וחוב היא ואינכס באין בתוכת בנין דכרין לא בעינן מותר דינר דאין לך נחלה דאוריתא יפה מזו שאנו ואמס פורעים חובת אביהן הלכך עלו אלא ואינכס באין בתוכת בנין דכרין: **רבי עקיבא אומר כבר קפלה נחלה כו׳.** משעה שמת הבעל בחייה של שניה קפלה נחלת בנין דכרין מלפני בני הראשונה: **ונפלה.** להיות נחלה כשאר ירושה אף לבני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאמת בחייו ואמת במותו לא איתקן: **דכו״ע יש להן.** וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא מותר דינר הוא וקפבר אין כתובה נעשית מותר לאחרתה ואפי׳ השניה חוב. וה״ה לבע״ח היכא דמתו שניהן בחייו דתרוייהו אתו בתוכת בנין דכרין ויש שם מותר דינר: **בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר.** הוא״ל והשתר יולא על כולם נמצא כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעשו בהן מצות פריעת חוב אביהם: **כי פליגי בבעל חוב.** באחת בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי בן נגם סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור׳ עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאיעבו גופייהו קא שקלי והלכך הגך בני שניה מקבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דאוריתא ולא איתקן ירושת בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאוריתא: **אי הכי.** דבהא לחודא הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר לא פליג מאי כבר קפלה נחלה דמשמע אין כאן מותר בנין דכרין כלל הכי אמרי ליה למימר אם יש שם מותר נוטלין ואם לאו אין נוטלין: **אלא אמר רב יוסף כו׳.** כדפרישית בריש״ל דאפי׳ הוה בה מותר אתא ר׳ עקיבא למימר דהואיל ואתמת במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני ראשונה וכל שכן כי ליכא: **באיס בניה של זו.** קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באיס בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמס אבל לבני ראשונה אין כאן כתובה דקבבר אחת בחייו ואחת במותו אין לה סס: **חולקין בשוה.** את המותר על כתובת החוב: **בדינר**

תנא נמי הראשונה קודמת לשניה: נשא את הראשונה: שמע מינה תלת [1]**שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא חיישינן לאינצויי ממאי מדקתני שניה ויורשיה קודמים ליורשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי** [2]**ושמע מינה כתובה נעשית מותר לחברתה ממאי מדלא קתני אם יש שם מותר דינר** [3]**ושמע מינה כתובת בנין דכרין** [4]**לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה מתקיף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו בן נגם אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה** [5] **בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם וצאו ר׳ עקיבא אומר כבר קפצה נחלה מלפני בני הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ומר סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא** [6]**בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקיף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר״ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ״ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין**

והכא

הוא איכא שקלי. מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע״ג דתנן כן קודם לכת הכא דאיכא למטעי הוה ליה למידק:

מדלא קתני **אם** יש שם מותר דינר. אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה צריך להאי דמטעמא קמא אדמי טולהו הואיל ואוקימנא קודמין לנחלה: ומר

לכתובת בנין דכרין הוא איכא לאוקומה בדאיכא מותר דינר ואע״ג דלא תני אם יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן [לא.] היה שם מותר דינר כו׳ ותרתי זימני לא איצטריך למתני׳: **תנאי היא.** אי שקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין אי לא: **אמר כני בעלא חוב אמס עלו לכתובת אמכס ולאו.** ע״כ כדאיכא מותר דינר קמיירי מדקתני ולאו ואי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי ולאו דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין שארא מיהא פלגי אלא כדאיכא והכי קאמרי להו אמס בני בעלא חוב אמס וכתובת אמכס הוא״ל וחוב היא ואינכס באין בתוכת בנין דכרין לא בעינן מותר דינר דאין לך נחלה דאוריתא יפה מזו שאנו ואמס פורעים חובת אביהן הלכך עלו אלא ואינכס באין בתוכת בנין דכרין: **רבי עקיבא אומר כבר קפלה נחלה** של שניה קפלה נחלת בנין דכרין מלפני בני הראשונה: **ונפלה.** להיות נחלה כשאר ירושה אף לבני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאמת בחייו ואמת במותו לא איתקן: **דכו״ע יש להן.** וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא מותר דינר הוא וקפבר אין כתובה נעשית מותר לאחרתה ואפי׳ השניה חוב. וה״ה לבע״ח היכא דמתו שניהן בחייו דתרוייהו אתו בתוכת בנין דכרין ויש שם מותר דינר: **בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר.** הוא״ל והשתר יולא על כולם נמצא כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעשו בהן מצות פריעת חוב אביהם: **כי פליגי בבעל חוב.** באחת בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי בן נגם סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור׳ עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאיעבו גופייהו קא שקלי והלכך הגך בני שניה מקבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דאוריתא ולא איתקן ירושת בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאוריתא: **אי הכי.** דבהא לחודא הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר לא פליג מאי כבר קפלה נחלה דמשמע אין כאן מותר בנין דכרין כלל הכי אמרי ליה למימר אם יש שם מותר נוטלין ואם לאו אין נוטלין: **אלא אמר רב יוסף כו׳.** כדפרישית בריש״ל דאפי׳ הוה בה מותר אתא ר׳ עקיבא למימר דהואיל ואתמת במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני ראשונה וכל שכן כי ליכא: **באיס בניה של זו.** קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באיס בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמס אבל לבני ראשונה אין כאן כתובה דקבבר אחת בחייו ואחת במותו אין לה סס: **חולקין בשוה.** את המותר על כתובת החוב: **בדינר**

נוטלין כתובת אמן: ודייקי׳ ש״מ ג׳ ש״מ א׳ בחייו וא׳ במותו ר״ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי׳ לאנצויי ממאי מדקתני ב׳ ויורשיה קודמים ליורשי הא׳ מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פי׳ מדקתני קודמים ש״מ דאי איכא תו נכסים שקילי יורשי הא׳ כתובת אמן ולא פלגי בני ב׳ בהדייהו מכח ירושת אביהן וש״מ א׳ מתה בחייו וא׳ מתה במותו יש לבני הא׳ כבנ״ד ול״א כי חקון רבנן בנ״ד היכא דמתו שניהן בחייו וכתובה הא׳ מרובה משל חברתה אלו נוטלין כ״א וא״נ כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנ״ד שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצויי אבל א׳ בחייו וא׳ במותו דיורשי ב׳ באין על כתובת אמן ולא מאביהן כאה להן ובני הא׳ באין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא יתהון תנן לא שקילי דילמא אתי לאנצויי ולומר לא תטלו בירושת אביכם יותר ממנו הא לא אמרי׳. וש״מ כתובה נעשה מותר לחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר כ׳ ויורשי׳ קודמים. פי׳ אע״ג דלא חקון רבנן בבנ״ד אא״כ יש מותר דינר על ב׳ הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ״ד כדתנן לקמן בפרקן ה״מ כי מתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו כתורת בנ״ד אבל א׳ בחייו וא׳ במותו שהב׳ שנגבה בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ״ד שכשמת נפלו נכסי קמי׳ יורשים וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתיבה זו נעשה מותר לחברתה לירושה נובין בני הא׳ בתורת בנ״ד. וש״מ כתובה בנ״ד לא טרפא ממשעבדי דאי ס״ד טרפ׳ ממשעבדי ליתי בני הא׳ וליטרפו לבני ב׳ ואסיקנא.

ל) נראה לע״ל אי מה שגבה נגבה לו לא מ״ה הוצה לעיל הא מתני׳ היכי ס״ל וכו׳. כ) נראה לע״ל ומה דאמר בר״פ ב דערכין ס״ל אמת היה כידו וכו׳ מ״מ דטלטלי מיירי וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com